

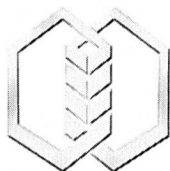

ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ РИЗИКІВ І ЗАГРОЗ СЬОГОДЕННЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УМОВАХ РИЗИКІВ І ЗАГРОЗ СЬОГОДЕННЯ**

Монографія

Івано-Франківськ
2023

УДК 33:005:591.4 (477)
ББК (2Ук)Ул:я9
Т 40

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Басюркіна Н.Й., Богданов О.О., Гріщенко А.В., Демченко О.В., Демченко А.М., Крупіца І.В., Лапінська А.П., Ласкаєв О.М., Соколовська О.Г., Соц С.М., Чумаченко Ю.Д., Шалений В.А., Штучка Т.В.

Рецензенти:

В. В. Лагодієнко, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі Одеського національного технологічного університету;

О. І. Лайко, доктор економічних наук, професор, заступник директора ДУ “Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України”;

Г. О. Ткачук, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри цифрових технологій фінансових операцій Одеського національного технологічного університету;

В. В. Фурманова, директор Департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації

Друкється за рішенням Вченої Ради Одеського національного технологічного університету (протокол № 6 від 29.11.2022 р.)

Т40 Трансформації вітчизняного підприємництва в умовах ризиків і загроз сьогодення: монографія / [Н. Й. Басюркіна, О. О. Богданов, А. В. Гріщенко, О. В. Демченко та ін.]; за ред. д.е.н., проф. Н.Й. Басюркіної; Одеський національний технологічний університет. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2023. – 467 с.

ISBN 978-617-8128-26-5

У монографії розглянуто теоретичні і прикладні питання трансформацій підприємництва України в економічному, технічному, соціально-психологічному, інтелектуальному, регіональному аспектах. Розкрито організаційно-економічні аспекти привабливості харчових і аграрних виробництв, ресторанного бізнесу і торгівлі харчовими продуктами в Україні. Досліджено інвестиційний розвиток Українського Причорномор'я та діяльність малих підприємств Одеського регіону. Висвітлено роль і вплив ризиків і загроз на розвиток підприємництва в Україні.

Видання рекомендується для наукових співробітників, керівників і фахівців підприємств АПК, харчової промисловості, ресторанного бізнесу, торгівлі, студентів вищих навчальних закладів.

УДК 33:005:591.4 (477)
ББК (2Ук)Ул:я9

© Басюркіна Н.Й., Богданов О.О., Гріщенко А.В., Демченко О.В., Демченко А.М., Крупіца І.В., Лапінська А.П., Ласкаєв О.М., Соц С.М., Соколовська О.Г., Чумаченко Ю.Д., Шалений В.А., Штучка Т.В., 2023

© Одеський національний технологічний університет, 2023

ЗМІСТ

<i>Передмова</i> (Басюркіна Н.Й.)	5
<i>Розділ 1</i> ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	
1.1. Суть економічних трансформацій підприємництва (Басюркіна Н.Й.)	7
1.2. Еволюційний погляд на структурні трансформації в Україні (Басюркіна Н.Й.)	20
1.3. Стан і перспективи економічних трансформацій підприємництва в Україні (Басюркіна Н.Й.)	45
<i>Розділ 2</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ РИЗИКІВ ТА МЕТОДІВ ЇХ ОЦІНКИ В ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ	
2.1. Теоретичні основи дослідження підприємницьких ризиків (Ласкаєв О.М.)	82
2.2. Практичні аспекти оцінки ризиків діяльності хлібопекарських підприємств та прийняття управлінських рішень в трансформаційних умовах (Шалений В.А., Соколовська О.Г.)	112
<i>Розділ 3</i> ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	
3.1. Аналіз і перспективи розвитку зернового господарства України: технологічний аспект (Соц С.М., Лапінська А.П.)	185
3.2. Інноваційні технології переробки тритикале (Чумаченко Ю.Д.)	283
3.3. Проблеми і перспективи розвитку хлібопекарських підприємств в Україні (Грищенко А.В.)	331

Розділ 4

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТІВ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

- 4.1. Моделювання розвитку інститутів зайнятості
сільських територій Одеської області
(Демченко О.В., Демченко А.М.) 355
- 4.2. Стратегічні засади становлення і розвитку інститутів
зайнятості сільських територій Одеської області
(Демченко О.В., Демченко А.М.) 390

Розділ 5

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

- 5.1. Концепція і система сталого розвитку суспільства
(Штучка Т.В., Богданов О.О.) 396
- 5.2. Розвиток українського підприємництва
в умовах глобалізаційних загроз
(Штучка Т.В., Богданов О.О.) 407
- 5.3. Необхідність та особливості сталого розвитку
маркетингу в аграрному виробництві
(Штучка Т.В., Богданов О.О.) 414

Розділ 6

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ: КОНЦЕПТУАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД

- 6.1. Теоретико-методологічні засади дослідження
розвитку туризму в регіоні (Крупіца І.В.) 425
- 6.2. Концепція сталого розвитку туристично-
рекреаційної сфери регіону (Крупіца І.В.) 450
- Список авторів 465

ПЕРЕДМОВА

Процес трансформацій підприємництва у сучасному світі є перманентним: змінюється його техніко-технологічна та ресурсна бази, створюються та просуваються на ринки нові продукти і послуги, перебудовуються процеси та структури управління, переформовується власність, відбуваються переходи від одних економічних механізмів господарювання до інших. Трансформації підприємництва, як доводить досвід, є засобом пристосування до мінливих умов ринку та забезпечення його ефективної економічної динаміки. Практична значущість вмілого застосування науково обґрунтованого інструментарію регулювання описаних процесів вимагає формування єдиної теоретичної платформи та розвитку методології управління економічними трансформаціями підприємництва.

Види підприємницької діяльності, пов'язані з агропромисловим сектором, харчовою і переробною промисловістю, рекреаційно-туристичною сферою є одними з найпривабливіших в Україні. Тому чітке розуміння необхідності постійного моніторингу і прогнозування розвитку – від малих підприємств до величезних агропромислових формувань, торгівельних мереж або готельно-ресторанних комплексів. Нині, під впливом ризиків і загроз, у суспільстві гостро постали проблеми сталого економічного, в тому числі сільського розвитку, продовольчої безпеки та інвестування агропродовольчої сфери як основи для їх вирішення. Все це викликало необхідність вивчення означених явищ, регулювання стихійних процесів в агропромисловому секторі України на різних рівнях та створення в українському суспільстві їх вірного розуміння.

Вважаємо, що дана монографія спонукатиме державних діячів до прийняття розумних виважених рішень, що сприятиме процвітанню нашої держави на основі розвитку підприємництва у важливих секторах економіки.

Монографія підготовлена за результатами наукових досліджень, проведених згідно плану наукової роботи Одеського національного технологічного університету, його наукових шкіл, та спрямована на теоретичне осмислення трансформацій підприємництва під впливом ризиків і загроз сьогодення. Поставивши за мету узагальнити результати проведених досліджень щодо розробки теоретичних і прикладних засад розвитку українського підприємництва в основних секторах економіки, незважаючи на дискусійні моменти, автори сподіваються на позитивний відгук читачів монографії та спільний пошук конструктивних рішень для оновлення шляхів підвищення привабливості, в першу чергу, інвестиційної, всіх видів підприємницької діяльності в Україні.

Монографія призначена для керівників державних і місцевих органів влади, представників громадських організацій, наукових співробітників, керівників і фахівців підприємств АПК, зокрема, зернового господарства, харчової і переробної промисловості, туристично-рекреаційної сфери, студентів закладів вищої освіти тощо.

У підготовці монографії брали участь: Басюркіна Н. Й. (загальна редакція, передмова, підрозділи 1.1, 1.2, 1.3), Богданов О. О. (підрозділи 5.1, 5.2, 5.3), Грищенко А. В. (підрозділ 3.3), Демченко О. В. (підрозділи 4.1, 4.2), Демченко А. М. (підрозділи 4.1, 4.2), Крупіца І. В. (підрозділи 6.1, 6.2), Лапінська А. В. (підрозділ 3.1), Ласкаєв О. М. (підрозділ 2.1), Соколовська О. Г. (підрозділ 2.2), Соц С. М. (підрозділ 3.1), Чумаченко Ю. Д. (підрозділ 3.2), Шалений В. А. (підрозділ 2.2), Штучка Т. В. (підрозділи 5.1, 5.2, 5.3).

Автори вдячні рецензентам – доктору економічних наук, професору В.В. Лагодієнко, доктору економічних наук, професору О.І. Лайко, доктору економічних наук, професору Г.О. Ткачук та В.В. Фурмановій за цінні зауваження і рекомендації, які сприяли покращенню змісту монографії.